

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISIDOR TODORAN”

**Vlădica Teodosie Athanasie al Romanului(1912-
1923). Viața și înfăptuirile sale**

-Teză de doctorat-

ÎNDRUMĂTOR:

Pr. Prof. Univ. Dr. Alexandru Moraru

SUSTINĂTOR:

Pr. Drd. Colpoș Petrică-Răzvan

**Cluj-Napoca
2016**

Cuprins

Abrevieri	3
Introducere	4
a. Motivația alegerii temei de cercetare.....	7
b. Actualitatea temei și stadiul ei de cercetare.....	8
1. Fonduri documentare.....	9
2. Colecții de documente. Bibliografii. Memorii.....	12
3. Enciclopedii și dicționare.....	14
4. Lucrări generale și speciale.....	15
I. Viața episcopului Teodosie Athanasiu	27
I.1. Locul nașterii. Denumirea și istoricul regiunii.....	27
I.2. Studii gimnaziale și seminariale.....	31
I.3. Bursier al Facultății de Teologie din Atena (1893-1898).....	40
II. Perioada anterioară episcopatului(24 octombrie 1871-4 februarie 1912)	53
II.1. Diacon la catedrala episcopală din Roman (24 octombrie 1871-24 decembrie 1879).....	53
II.2. Preot la catedrala episcopală din Roman (25 decembrie 1879-1 aprilie 1880).....	56
II.3. Membru al Consistoriului Eparhial (1 aprilie 1880-1881).....	57
II.4. Preot de mir și protopop al județului Bacău(1881-1893).....	59
II.5. Arhimandrit de scaun(vicar) al Episcopiei Romanului (1898).....	83
II.6. Egumen la mănăstirea „Sfântul Spiridon” din Iași (1899-1902).....	85
II.7. Egumen la mănăstirea „Precista Mare” din Roman (1902-1909).....	87
II.8. Arhieru vicar la Mitropolia Ungro-Vlahiei cu titlul „Ploieșteanul”(1909-1911).....	95
II.9. Locțiitor al scaunului mitropolitan (5 iulie 1911-4 februarie 1912).....	100
III. Episcop al Romanului (4 februarie 1912- 1923)	104
III.1. Jurisdicția teritorială a Episcopiei Romanului în momentul instalării.....	104
III.2. Situația Eparhiei Romanului înaintea instalării episcopului Teodosie Athanasie.....	106
III.3. Instalarea episcopului Teodosie Athanasie în scaunul vlădesc de la Roman(26 februarie 1912).....	108
IV. Activitatea administrativ-gospodărească	119
IV.1. Organizarea și funcționarea Cancelariei Eparhiale.....	119
IV.2. Sfințirea Sf. Antimise și distribuirea lor la parohii.....	126
IV.3. Organizarea și funcționarea protopopiatelor, parohiilor și filiilor.....	127
IV.4. Situația mănăstirilor și schiturilor din Eparhia Romanului.....	131
IV.5. Sfințiri și reparații de biserici.....	136
IV.6. Înfăptuiri gospodărești.....	146
V. Activitatea misionar-pastorală	151
V.1. Reorganizarea cercurilor misionar-pastorale din Eparhie.....	151
V.2. Scrisori pastorale.....	156
V.3. Colaborarea cu diferite asociații social-filantropice.....	162
V.3.1. Societatea Națională Ortodoxă a Femeilor Române.....	162

V. 3. 2. Societatea „Crucea Roșie”.....	168
V.3.3. Societatea Clerului „Roman-Vodă”.....	171
VI. Activitatea național-patriotică.....	173
VI.1. Activitatea din Primul Război Mondial(1914-1919).....	173
VI.2. Ofrandele aduse flotei naționale.....	183
VI.3. Preoți mobilizați în armată din Eparhia Romanului(1913-1918).....	186
VI.4. Preoți refugiați din Transilvania în Eparhia Romanului la 1918.....	194
VII. Activitatea cărturărească și didactică(teologico-culturală).....	203
VII.1. Activitatea cărturărească dinaintea episcopatului.....	203
VII.1.1. Activitatea cărturărească din perioada cât a fost protopop de Bacău(1881-1892)....	203
VII.1.2. Teza de doctorat de la Atena(1898).....	206
VII.1.3. Activitatea cărturărească de la Iași și Roman.....	210
VII.2. Activitatea cărturărească în timpul episcopatului.....	219
VII.2.1. Activitatea cărturărească de la București (21 mai 1909-4 februarie 1912).....	219
VII.3. Înființarea Școlilor de cântăreți de la Bacău (septembrie 1912).....	226
VII.4. Înființarea grădiniței de copii „Grădinița episcop Teodosie Athanasiu”(1919).....	238
VII.5. Reînființarea Seminarului „Sf. Gheorghe” din Roman(1919).....	241
VIII. Perioada de după episcopat(4 februarie 1923-6 februarie 1927).....	246
VIII.1. Demisia și retragerea episcopului Teodosie Athanasiu la Mănăstirea Neamț(februarie 1923).....	246
VIII.2. Moartea și funeraliile episcopului Teodosie Athanasiu al Romanului(6 februarie 1927).....	255
VIII. 3. Testamentul episcopului Teodosie Athanasiu.....	258
VIII. 4. Evocări postume.....	265
Concluzii finale.....	271
Bibliografie.....	272
Curriculum vitae.....	292
Declarație.....	293
Anexe.....	1-167

Cuvinte-cheie:

Vlădica Teodosie Athanasiu, preot de mir, protopop, arhimandrit, arhiereu vicar, locțiitor de mitropolit primat, episcop al Romanului.

Rezumat

Este binecunoscut faptul că Episcopia Romanului, așezată chiar în mijlocul Moldovei, a fost în toată existența ei, un teritoriu de trecere, dar și de echilibru pentru toată această parte a României. Toți cei peste 70 de ierarhi, care s-au înșiruit unul după altul, de-a lungul veacurilor pe scaunul vlădicesc de la Roman, au marcat timpul lor, lăsând lucruri de o importanță covârșitoare pentru cultura și spiritualitatea ortodoxă. Trebuie să amintim că, pentru vrednicia lor, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a canonizat, până în prezent, patru dintre marii ei ierarhi, care, pe lângă binele ce l-au făcut acestei eparhii, acum au devenit și rugători ferbiși către Milostivul Dumnezeu pentru dânsa.

Între cei peste 70 de ierarhi care au păstorit această eparhie a Romanului de la înființarea sa, se numără și vlădica Teodosie Athanasiu(1912-1923), care a fost cel de al cincizeci și șaptelea ierarh titular¹, care a ocupat scaunul vlădicesc de la Roman, păstorind de la începutul secolului XX, într-o perioadă grea a statului român dar și pentru Biserica Ortodoxă Română.

Informațiile lacunare, preocupările sporadice asupra temei, numeroasele elemente trecute cu vederea, dar și nevoia de cunoaștere a realităților societății românești din perioada cuprinsă între sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, au constituit imboldul necesar alegerii ca temă de cercetare „Vlădica Teodosie Athanasiu(1912-1923) al Romanului. Viața și înfăptuirile”. De aceea cercetarea noastră se referă la unul din ierarhii, astăzi aproape uitați, vlădica Teodosie Athanasiu(1912-1923) al Romanului, cel care, după vreme, a încercat să pună stavilă necunoașterii, răutății și urii în societatea în care a activat, întâi ca simplu preot, apoi ca ierarh al străvechiului scaun al Romanului și al cărui nume mai este păstrat astăzi, doar de cei ce se apleacă asupra traducerilor comentariilor patristice.

Am structurat lucrarea în opt capitole mari, fiecare format din mai multe subcapitole, precedate de o scurtă *introducere*, în care, pe lângă motivația alegerii temei, am inclus și o scurtă prezentare a vieții și activității episcopului Teodosie Athanasiu, apelând la climatul social, politic, cultural și religios al epocii în care acesta a trăit. În această parte introductivă am analizat și stadiul actual al cercetării temei, prezentând fondurile documentare, mai ales cele din arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, dar și două manuscrise inedite(scrise

---

¹ *Anuarul Eparhiei Romanului*, Editura „Institutul de Arte Grafice Marvan S.A.R.”, București, p. 34.

de nepotul și strănepotul episcopului Teodosie Athanasiu) care nu au fost publicate până acum și care conțin date prețioase despre obârșia locurilor natale ale episcopului Teodosie, copilăria, viața, familia episcopului și unele fapte și evenimente care s-au petrecut în familia sa de-a lungul anilor și care nu au fost cunoscute până acum.

Primul capitol al lucrării- *Viața episcopului Teodosie Athanasiu(1852-1927)*- este structurat pe trei subcapitole și anume: Locul nașterii. Denumirea și istoricul regiunii; Studii gimnaziale și seminariale; Bursier al Facultății de Teologie din Atena(1893-1898).

În primul subcapitol am redat datele referitoare la locul natal, cât și cele care țin de familia episcopului Teodosie. Cel ce avea să fie arhipăstorul Romanului, vlădica Teodosie Athanasiu(1912-1923, a văzut lumina zilei în localitatea Sascut din județul Bacău², la data de 19 octombrie 1852³, în familia preotului Teodor și a Ecaterinei Atanasiu din Sascut. Preotul Teodor Atanasiu a avut șase copii, dintre care patru băieți și două fete. Primul născut a fost Theodor, viitorul episcop al Romanului, care la botez a primit numele tatălui său, după o veche tradiție care exista în Moldova aceluia veac. Dintre cei patru băieți, doi dintre ei au ajuns slujitori ai altarelor, și anume Gheorghie Atanasiu preot paroh la biserica „Precista” din Bacău și subprotoiereu al „plașii Bistrița de Sus” din protoieria județului Bacău, după anul 1886; alt frate Neculai Atanasiu a ajuns preot și protoiereu de Focșani, funcție în care a activat o perioadă lungă de timp. Ultimul și cel mai mic dintre cei șase copii ai preotului Teodor Atanasiu din Sascut, a fost Ion Athanasiu(1868-1925), marele savant al medicinei veterinare românești și membru al Academiei Române, fost rector al Universității București(1912-1925), supranumit „părintele fizioterapiei românești” și recunoscut ca savant UNESCO.

În al doilea subcapitol am prezentat perioada școlarizării-studiile gimnaziale și seminariale. Vlădica Teodosie Athanasiu și-a început studiile primare la școala din satul natal Sascut, școală care a purtat mult timp numele fratelui său mai mic -„Școala Prof. I. Athanasiu” până la instaurarea regimului comunist în România. Apoi a urmat studiile seminariale de la Roman și Iași, după care căsătorindu-se, în anul 1871 fost hirotonit diacon la data de 14 octombrie a aceluiași an, de hramul catedralei episcopale din Roman, de episcopul Isaia Vicol pe seama catedralei episcopale.

În al treilea subcapitol am prezentat perioada petrecută de vlădica Teodosie Athanasiu ca bursier al Facultății de Teologie de la Atena(1893-1898). Datorită unui eveniment nefast petrecut în familia sa(soția sa, cu care fusese căsătorit timp de 20 de ani, moare de o „boală

---

² Scarlat, Porcescu, *Episcopia Romanului*, Editura „Filocalia”, Roman, 2008, p. 326.

³Dosar nr. 17 din 29 martie 1913, *Corespondență cu Sf. Mitropolii și Episcopii și Sf. Sinod*, arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 498.

cruntă” în anul 1892), pe atunci vlădica Teodosie Athanasiu era protopop al județului Bacău. Demisionează în anul 1893, din această funcție, luând un concediu de studii și pleacă cu o bursă de studii la Facultatea de Teologie de la Atena, în toamna aceluiași an, întorcându-se în țară în anul 1898 cu titlul de doctor în teologie și cu lucrarea de doctorat publicată la Atena, în anul 1898, „performanță neegalată de în epocă”⁴, intitulată: „Περι των Ελληνικων σχολων εν Ρουμανια, 1644-1821, και περι της επιρροης αυτων επι του τε τρησκευτικου κμι πολιτικου εδοφους, adică (Despre școalele grecești din România(1644-1821) și despre înrăurirea lor pe terenul religios și politic)”⁵, lucrare scrisă în greaca veche, dialectul „catalitic” specific sfârșitului de secol XIX și care se află astăzi în arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Cel de-al doilea capitol al lucrării- *Perioada anterioară episcopatului(14 octombrie 1871-4 februarie 1912)* este format din nouă subcapitole, în care am prezentat în mod cronologic, momentele importante din viața episcopului Teodosie Athanasiu, începând cu hirotonia sa întru diacon(24 octombrie 1871) și până la alegerea ca episcop titular al Eparhiei Romanului, la data de 4 februarie 1912.

În primul subcapitol am prezentat hirotonia întru diacon care s-a petrecut îndată după terminarea studiilor seminariale de la Iași, când tânărul Theodor Athanasiu s-a căsătorit și a urmat calea tatălui său, preotul Teodor Athanasiu din Sascut, venind la Roman și depunând actele de studiu pentru a fi hirotonit. Aici, a fost luat sub înalta oblăduire a locotenentului de episcop al Romanului, arhiereul Isaia Vicol, iar după depunerea actelor de studiu la Cancelaria episcopiei și înaintarea unei cereri în vederea hirotoniei, seminaristul Theodor Athanasiu a fost hirotonit diacon de hramul catedralei episcopale din Roman, la data de 14 octombrie 1871.⁶ Aici, la catedrala episcopală din Roman a slujit ca diacon, vreme de 9 ani, între 1871-1880, sub trei arhieri: Isaia Vicol, Calist Băcăoanul și Melchisedec Ștefănescu.

În următoarele trei subcapitole am prezentat hirotonia întru preot(25 decembrie 1879), alegerea ca președinte al Consistoriului bisericesc(1 aprilie 1880) și protopop al județului Bacău(1881- 1893) a vlădiciei Teodosie Athanasiu, toate petrecându-se în vremea episcopul Melchisedec Ștefănescu. Acesta va fi cel care îl va remarca pe diaconul Theodor Athanasiu, devenindu-i protector și mentor, dar și cel care îl va propulsa pe treptele cele mai înalte ale preoției. Astfel la data de 25 decembrie 1879 este hirotonit de episcopul Melchisedec Ștefănescu preot de mir pe seama catedralei episcopale din Roman, iar de la 1 ianuarie și până

---

⁴ Iuliu, Scriban, *op. cit.*, p. 103.

⁵Theodor, Athanasiu, *Peri ton Ellinikon scholon en Roumania 1644-1821 kai peri tis epirois afton epi tou te thriskeftikou kai politikou* (Asupra școlilor grecești din România 1644-821 și asupra influenței lor în spațiul ecleziastic și laic), ek ton tipografion „Ton Adelfon Perri”, Atena, p. 4.

⁶ Dosar nr.6/1871, *Relativă la Chirotoniri și Chirothesii*, arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 79.

la 1 aprilie 1880 este numit membru și apoi președinte al Consistoriului bisericesc. După activitatea depusă ca preot de mir la catedrala episcopală din Roman a fost numit de episcopul Melchisedec Ștefănescu, în anul 1880, preot paroh la biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Bacău,⁷ iar la câteva luni distanță delegat ca protopop al județului Bacău și numit în această funcție prin decizia Nr. 899 din 16 decembrie 1881.⁸ Episcopul Melchisedec Ștefănescu a ales pe tânărul preot Theodor Athanasiu (pe atunci avea vârsta de numai 29 ani, fiind și cel mai tânăr protopop din istoria județului Bacău), protopop al județului Bacău după cum aflăm dintr-o scrisoare din acea vreme: „....Atunci Episcopul a înlocuit demisia cu o adresă de destituire, fiind recomandat în locul nedreptățitului protopop, pe tânărul Preot de la Episcopie, Theodor Athanasiu, chipeș, bun cancelarist și eminent bisericaș, actualul Episcop Teodosie, fost al Romanului, retras acum la Sfânta Mănăstire Neamț”.⁹

Episcopul Melchisedec nu s-a înșelat cu această decizie, astfel după zece ani de slujire ca protoiereu al județului Bacău, activitatea sa a fost încununată de succes, deoarece în anul 1890, la stăruința și impulsul episcopului Melchisedec Ștefănescu, protopopul Theodor Athanasiu, alcătuiește un raport al activității sale, intitulat „Memoriu de starea bisericilor și parohiilor ortodoxe din județul Bacău”, care va fi publicat în anul 1890, cuprinzând peste 70 de pagini.

Acest memoriu se constituie a fi prima „monografie bisericească” a tuturor lăcașelor de cult care existau la sfârșitul secolului al XIX-lea în județul Bacău, și este foarte important din punct de vedere istoric, deoarece el conține date de început ale tuturor bisericilor și parohiilor din cuprinsul județului Bacău, multe dintre aceste biserici datorită vitregiilor vremii de după cel de-al doilea Război Mondial și-au pierdut din arhive sau au fost risipite, făcând ca acest raport să fie baza „neicoavelor” din 1965 de la toate bisericile.

În funcția de protopop al județului Bacău, va rămâne încă un an după moartea episcopului Melchisedec Ștefănescu, mai exact până la sfârșitul lunii august a anului 1893 (dată la care mai găsim ultima adresă, când semnează în calitate de protopop al județului Bacău), după care rămânând văduv, își ia un concediu de studii și pleacă la Atena unde își definitivează studiile doctorale, reîntorcându-se în țară la începutul anului 1898.¹⁰

În următoarele subcapitole am surprins perioada de după întoarcerea de la Atena, din anul 1898 și până la alegerea sa pe scaunul vlădicesc de la Roman-4 februarie 1912. Datorită

---

⁷ Scarlat, Porcescu, *op. cit.*, p. 306.

⁸ Dosar nr. 3 din 3 martie 1881, *Acta-relativa la numirea de sub Protoierei a Eparhiei Romanului*, arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, pp. 3-4.

⁹ I., Gotcu, „Amintiri din viața Marelui Melchisedek, fost al Romanului (Iași, martie 1925)”, în *Cronica Romanului*, II(1925), nr. 5, Roman, pp. 124-129.

¹⁰ Scarlat, Porcescu, *op. cit.*, p. 326.

stagiului de pregătire la Atena și cunoștințelor acumulate aici, la întoarcerea în țară, meritele sale au fost imediat recunoscute și apreciate de către cei de aici, îmbrăcând haina monahală în anul 1898, la mănăstirea Bogdana (naș de călugărie fiindu-i arhimandritul Ieronim-fratele episcopului Melchisedec Ștefănescu), tot în acel an i s-a acordat distincția onorifică de arhimandrit și a fost numit cu titlul de arhimandrit de scaun la Episcopia Romanului¹¹; în anul 1899, mitropolitul Moldovei și Sucevei, Iosif Naniescu, l-a numit egumen al bisericii „Sf. Spiridon” din Iași, iar în semn de mare prețuire, același mitropolit i-a acordat rangul de arhimandrit mitrofor¹². După moartea mitropolitului Iosif Naniescu va reveni la Roman în anul 1902, fiind numit de episcopul Gherasim Safirim egumen al Bisericii „Precista Mare”. Aici la Roman va sta până în vara anului 1909, când este chemat de mitropolitul Atanasie Mironescu la București și este ales de Sf. Sinod, în sesiunea din luna mai 1909, arhieru vicar cu titlul de „Ploieșteanul”. După hirotonie a lucrat ca vicar al Mitropoliei Ungrovlahiei și egumen al bisericii „Domnița Bălașa” din București, iar pentru câteva luni (5 iulie 1911-februarie 1912) a fost numit locțiitor de mitropolit primat până în anul 1912, când este ales de Sf. Sinod, episcop titular al Eparhiei Romanului¹³, la data de 4 februarie 1912.

Capitolul al treilea- *Episcop al Romanului (4 februarie 1912-februarie 1923)* este dedicat alegerii, investirii și înscăunării vlădiciei Teodosie Athanasiu, ca episcop titular al Eparhiei Romanului, fiind structurat pe trei subcapitole. În primele două subcapitole am prezentat jurisdicția teritorială a Eparhiei Romanului, dar și situația Eparhiei la momentul instalării episcopului Teodosie Athanasiu. Al treilea subcapitol tratează instalarea episcopului Teodosie Athanasiu la Roman. După alegerea arhierului Teodosie „Ploieșteanu” la data de 4 februarie 1912 ca episcop al Romanului, urma solemnitatea instalării sale. Inițial, solemnitatea primirii și instalării noului episcop la Roman, a fost programată pentru data de 4 martie 1912, după un program bine stabilit. În realitate, evenimentul s-a consumat pe 26 februarie 1912. Noul episcop, Teodosie Athanasiu, a sosit cu trenul în gara Roman, în dimineața acelei zile, fiind primit de autoritățile civile, eclesiastice și militare. Cortegiul l-a însoțit pe înaltul ierarh, parcurgând strada Ștefan cel Mare, Piața Precista Mare, până la Episcopie. Pentru buna desfășurare a acestei ceremonii religioase, Prefectura Județului Roman, împreună cu Centrul Eparhial și principalele instituții ale urbei (Protoieria, Armata, Școala, s.a) au întocmit un program detaliat („Programa ceremoniei de înscăunare a episcopului Teodosie al Romanului-26 februarie 1912”), ce a fost publicat și împărțit apoi

---

¹¹ *Ibidem.*

¹² *BOR*, XXXIII(1909), nr. 4, București, p. 451.

¹³ Dosar nr. 3 din 1912, *Instalarea Prea Sântitului Episcop Theodosie în anul 1912*, Arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 4.

tuturor celor implicate. Conform programului acestei solemnități, după întâmpinarea ierarhului în gara orașului Roman, în dimineața zilei de 26 februarie 1912, acesta a fost condus de către oficialitățile locale și clerul Protopopiatului Roman, pe stada Stefan cel Mare, către biserica Precista Mare și apoi Catedrala Episcopala. Aici a fost oficiată slujba Sfintei Liturghii, iar la finalul acesteia a avut loc ceremonia înscăunării noului episcop. S-a dat citire gramatei mitropolitane și s-au ținut mai multe alocuțiuni cu acest prilej.

Gramata Mitropolitului Pimen al Moldovei, adresată episcopului Teodosie, cu prilejul înscăunării sale în scaunul eparhial de la Roman, a fost citită de Pr. Ioan Gotcu, delegatul mitropolitului Moldovei, care îndeplinea funcția de președinte al Consistoriului Mitropolitan. Fiind o iarnă grea, mitropolitul nu a putut lua parte la ceremonie, de aceea a trimis gramata și mesajul său printr-un colaborator apropiat. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, a delegat să participe la acest eveniment pe administratorul Casei Bisericii, N. D. Chiriac, care a transmis un mesaj și a făcut cu acest prilej și inventarierea bunurilor Episcopiei, pentru a fi preluate de chiriarhul locului. Din partea Centrului Eparhial, a adresat cuvântul de bun venit întâistătătorului eparhiei Romanului, arhimandritul Ilarion Mircea-vicarul Episcopiei Romanului, care s-a ocupat atât de buna desfășurare a ceremoniei de instalare, cât și de inventarierea bunurilor Episcopiei. Conform programului, după serviciul religios din catedrală, noul ierarh, a fost condus la reședința episcopală, unde a oferit un dineu, primind cu acel prilej felicitările tuturor celor prezenți.

Capitolul patru prezintă- *Activitatea administrativ-gospodărească* fiind structurat pe șase subcapitole. În acest capitol am urmărit să prezint în primele patru subcapitole, organizarea și funcționarea Cancelariei episcopale, organizarea protopopiatelor, parohiilor și filiilor, dar și situația mănăstirilor din cuprinsul Eparhiei Romanului în timpul episcopului Teodosie Athanasie.

La scurt timp după evenimentul instalării episcopului Teodosie, potrivit rânduielilor bisericesti noul ierarh trebuia să ofere fiecărei biserici un antimis sfințit și semnat de către el, ca autoritate superioară bisericască. Prin adresa Nr. 799 din 1912, episcopul Theodosie Athanasie înaintează o cerere Ministerului Cultelor în vederea confecționării a 700 de antimise. Ele au fost realizate de Casa Phillip Hass din București, în trei nuanțe(roșu, galben și albastru), pe satin și atlas, destinate parohiilor, filiilor acestora și mănăstirilor din cuprinsul Eparhiei Romanului. Vlădica Teodosie a înaintat tuturor protoiereilor Eparhiei Romanului, un ordin circular, Nr. 1591/1912, prin care aducea la cunoștință acestora: „să se trimită tabloul

cu denumirea parohiilor și hramul bisericilor parohiale și filiale din acel județ, în vederea distritribuirii de Sf. Antimise”.¹⁴

Eparhia Romanului avea în componența sa 4 protopopiate: Roman, Bacău, Putna și Tecuci. Aceste protopopiate erau conduse de protoierei, aleși de episcopul Teodosie Athanasiu, noul chiriarh, după cum aflăm din dosarul privind „Corespondența cu Sf. Mitropolie a Moldovei dar și cu Sf. Sinod” pe anul 1913, unde se prezintă noile numiri de protoierei, dar și câteva date personale despre aceștia: „Protoiereii județelor care fac parte din Episcopia Romanului sunt: 1.Pr. Teodor Zotta, protoiereu al județului Bacău, născut la 26 octombrie 1877, în comuna valea Arinilor, județul Bacău, licențiat în Teologie, numit la 1 decembrie 1912; 2.Pr. Toma Petrescu, protoiereu al județului Putna, născut la 14februarie 1869 în comuna focșani, județul Putna, licențiat în Teologie, numit la 1 decembrie 1912; 3.Pr. Manoliu Gheorghe, protoiereu al județului Roman, născut la 20 decembrie 1862 în comuna Crivești, județul Roman, Seminar inferior, numit provizoriu la 15 ianuarie 1905¹⁵;4.Protoieria județului Tecuci era vacantă, iar sub-protoiereul Vasilescu Ioan era numit provizoriu la 1 mai 1908. La 12 decembrie 1912 a fost numit protoiereu al județului Tecuci, preotul Ioan Andreescu, preot paroh la biserica „Sf. Gheorghe” din Tecuci.¹⁶

Odată cu alegerea noilor protoierei, care s-a petrecut la data de 12 decembrie 1912, vlădica Teodosie Athanasiul le-a trasat și câteva coordonate în misiunea cu care au fost încredințați: „1.Să inspecteze Bisericile ori de câte ori ar crede nimerit și se refereze chiriarhului despre starea morală și materială a fiecăreia; 2.Să refereze despre necuviințele ce se comit în Biserică sau și societate; 3.Să refereze despre încetarea din viață a unui servitoriu Bisericei, trimițând Episcopiei și actele ce decedatul le va fi predatu; 4.Să refereze chiriarhului despre neajunsurile care trebuie pe la Biserici, spre a se lua cuvenitele măsuri”.¹⁷

În toată activitatea sa, ca păstor al Eparhiei Romanului, vlădica Teodosie Athanasiu(1912-1923) s-a bucurat de sprijinul neconținut al protoiereilor, pe care i-a numit la începutul mandatului său, în momentele grele care au cuprins țara noastră. Mulțimea colectelor de bani și alimente pentru armata română, pentru copiii orfani și văduvele de război, care s-au organizat începând cu anul 1913 și până după sfârșitul Primului Război mondial, l-a toate acestea au răspuns cu promptitudine protoiereii județelor eparhiei

---

¹⁴ Dosar nr. 3 din 1912, *Instalarea Prea Sfințitului Episcop Theodosie în anul 1912*, Arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 19.

¹⁵Dosar „Corespondența”, Arhiva „Parohiei Moldoveni I”, Protopopiatul Roman, anul 1919, p. 12. (Documente aflate în arhiva personală a Pr. Dr. Aurel Florin Tuscanu din Roman).

¹⁶ *Ibidem*, p. 515.

¹⁷Dosar nr. 4 din 1912, *Acta-relativa la numirea de sub Protoierei a Eparhiei Romanului*, Arhiva Arhiepiscopiei Roamaului și Bacăului, pp. 3-4.

Romanului, care cu ajutorul preoților de la sate și orașe au reușit să strângă sume mari de bani (de ex. la propunerea episcopului Teodosie, în anul 1913, fiecare preot din eparhie, dar și personalul neclerical a donat pentru flota națională 10% din salariul pe o lună¹⁸) și alimente pentru aceste deziderate.

Pe tot parcursul păstoririi sale la Roman, episcopul Teodosie Athanasiu se va bucura de respectul și devotamentul preoților care își manifestau printr-o telegramă din anul 1914, „espresiunea sentimentelor lor de adânc respect și supunere față de dragostea părintească și multa oblațiune ce arătați clerului și bisericii și rogă pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască mulți ani spre binele sfintei noastre Biseareci”.¹⁹

În urma secularizării averilor mănăstirești închinată, hotărâtă în decembrie 1863, și expropriării unor moșii mănăstirești pământene, cum și altor legiuiri din vremea domnului Al. I. Cuza care statorniceau o vârstă mai înaintată pentru cei ce doreau să îmbrace haina călugărească, unele din mănăstirile și schiturile din eparhia Romanului au devenit biserici parohiale sau biserici filiale, mai cu seamă, cele ce fuseseră închinată.²⁰

În anul 1912, odată cu instalarea episcopului Teodosie Athanasiu la Roman, erau în funcție, în această eparhie-atunci numai cu județele Roman, Bacău, Putna și Tecuci-două mănăstiri: Bogdana-Bacău, de călugări și Giurgeni-Roman, de călugărițe și 13 schituri, după cum aflăm din adresa nr. 262 din 29 februarie 1912 înaintată starețului mănăstiri Bogdana spre a fi pomenit la slujbe noul ierarh ales pe scaunul vlădices de la Roman: „.....vi se scrie a pomeni la toate prezicalele bisericesti numele P.S. Sa. Nr. 263 în 29 Februarie Cuv. Sup. schit M. Ocnei; Nr. 264 Cuv. Sup. schit Brazi, Putna; Nr. 265 Cuv. Sup. schit Balu, Putna; Nr. 266 Cuv. Sup. schit Moșinoaietele, Putna; Nr. 267 Cuv. Sup. schit Sihastru, Tecuci; Nr. 268 Cuv. Sup. schit Giurgeni, Roman; Nr. 269 Cuv. Sup. schit Troțușan Sf. Ioan; Nr. 270 Cuv. Sup. schit Tarnița, Putna; Nr. 271 Cuv. Sup. schit Valea Neagră, Putna”.²¹

Fără îndoială, una dintre cele mai însemnate contribuții ale episcopului Teodosie Athanasiu la Războiul pentru întregirea Neamului din anii 1916-1918 rămâne pregătirea călugărilor și călugărițelor din mănăstiri ca infirmieri în spitalele de campanie, precum și asigurarea unor spații de cazare în incinta mănăstirilor, pentru îngrijirea răniților, pentru adăpostirea copiilor rămași orfani, cu rezultate remarcabile, după cum însuși vlădica Teodosie îndemna pe monahi: „Vremea fiind pentru sacrificii....socotind că aceste a fi locașurile cele

---

¹⁸ Dosar Nr. 21/1913, *Sfânta Episcopie a Eparhiei Romanului- ofrandele pentru Flota națională*, Arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 2.

¹⁹ Dosar nr. 14/1914, *Corespondența....*, Arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 38.

²⁰ Scarlat, Porcescu, *op. cit.*, p. 362.

²¹ Dosar nr. 3 din 1912, *Instalarea Prea Sântitului Episcop Theodosie în anul 1912*, arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 2.

mai indicate pentru adăpostirea acestor odrasle scumpe nouă tuturor, dispunem, ca la toate Sf. Mănăstiri din de Dumnezeu păzita Eparhie a Romanului, să se primească cât se va putea mai mulți dintre acești copii, cunoscând că băieții se vor trimite la mănăstirile de părinți, iar fetele la cele de maici”.²²

În ultimul subcapitol am prezentat *Înfăptuirile gospodărești* pe care vlădica Teodosie le-a realizat pe perioada păstoririi sale la Roman. Episcopul Teodosie Athanasiu nu s-a remarcat în mod deosebit pe plan gospodăresc, înfăptuirile sale în acest domeniu fiind reduse, acestea putând fi realizate în primii ani ai păstoririi sale(1912-1913). Activitatea sa la Roman a fost marcată de spiritul social și filantropic, sumele mari de bani care s-au colectat fiind destinate cauzelor sociale cu care s-a confruntat în Primul Război mondial și după aceea.

Totuși, vlădica Teodosie Athanasiu rămâne cunoscut în istoria Eparhiei Romanului, cu lucrări importante de modernizare și de reamenajare a clădirilor Episcopiei de la începutul secolului XX , constând în introducea curentul electric la catedrala episcopală din Roman și la Cancelaria eparhială, precum și lucrările aferente de aducțiune a apei și canalizare.

Capitolul al cincilea- *Activitatea misionar-pastorală*- este structurat pe trei subcapitole, în care am prezentat activitatea de *reorganizare a cercurilor culturale preoțești* din Eparhia Romanului, pe care vlădica Teodosie a început-o în anul 1913, dar și grija sa față de cler și credincioși manifestată prin trimiterea din Palatul episcopal, a numeroase *scrisori pastorale* în care solicita solidaritatea cu cei aflați pe front.

Episcopul Teodosie Athanasiu era un bun cunoscător al vieții preoțești, cu grijile și nevoile ei, el fiind și protopop al județului Bacău, timp de 12 ani, sub păstoria episcopului Melchisedec Ștefănescu, cunoscând foarte bine care erau în genere activitățile acestora. În scopul intensificării activității pastorale, pentru luminarea poporului și zidirea lui religioasă-morală, pentru a contribui la promovarea culturii și vieții creștine, precum și în interesul pregătirii spirituale a preoților din Eparhia Romanului, episcopul Teodosie Athanasiu a înființat la începutul anului 1913, cercurile „culturale preoțești”.²³

În genere, ședințele cercurilor care se țineau o dată pe an, în fiecare parohie, se desfășurau astfel: dimineața, la biserica respectivă, avea loc slujba Sf. Liturghii, în sobor cu predică, participând toți preoții cercului, autoritățile, școlile și credincioșii, după care avea loc o ședință intimă, la casa parohială, unde se dezvolta un subiect, dat din vreme, iar după masă

---

²² Dosar nr. 15 din aprilie 1913, *Dosarul lucrărilor privitoare la mobilizarea armatei române*, Arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 34.

²³ *Anuarul Eparhiei Romanului*, Editura „Institutului de Arte Grafice Marvan S.A.R.”, București, p. 367.

avea loc o ședință publică, cu participarea sătenilor, la care pe lângă o serbare ocazională, se rostea de către un membru al cercului, o conferință de interes moral obștesc.

Tematica cercurilor pastorale era stabilită de episcop, care informa pe protoiereii Eparhiei printr-un ordin circular tema care se va discuta în anul respectiv: „vi se scrie ca în ziua de 19 februarie a.c. se ve prezentați la cancelaria Sf. Episcopii, unde împreună cu ceilalți P.C. Protoierei și P.C. Revizor Eparhial se va stabili subiectele ce urmează a fi tratate în conferințele pastorale pe cercuri”.²⁴ La aceste conferințe pastorale generale participau toți preoții arondați protopopiatului unui județ(Bacău, Roman, Tecuci și Putna) și se desfășurau în lunile mai și august, astfel tematica conferințelor preoțești generale avea două subiecte. Pentru aceste conferințe, protoiereul județului desemna un preot vrednic din protopopiat care pregătea tema stabilită, susținând un referat în fața tuturor, iar după aceasta aveau loc discuții pe tema prezentată, se puneau întrebări și se făceau propuneri practice. Astfel, prin aceste conferințe preoțești, vlădica Teodosie Athanasiu a știu să sădeacă în sufletul păstoriților săi dragostea față de cele sfinte și grija față de poporul român cel binecredincios.

O importantă coordonată a activității misionar-pastorale a episcopului Teodosie Athanasiu în perioada războiului pentru întregirea neamului(1913-1918) a fost cea de solidaritate cu cei implicați în această mare conflagrație mondială. Vlădica Teodosie s-a manifestat însuflețit de sentimente și idei patriotice, trimițând din Palatalul Episcopal *scrisori pastorale* clerului și credincioșilor, prin care solicita solidaritatea cu cei aflați pe front. Pe lângă aceasta episcopul Teodosie Athanasiu a cooperat cu diferite fundații și organizații caritabile, cele mai importante dintre ele fiind „Crucea Roșie”(maici din Eparhia Romanului au fost trimise la cursuri speciale de infirmerie organizate de această fundație, în vederea ajutorării soldaților răniți în război, dar și a populației) și „Societatea Națională Ortodoxă a Femeilor Române” care a luat ființă în mai 1910 la București, vlădica Teodosie Athanasiu fiind arhiereu vicar al Mitropoliei Ungrovlahie pe atunci, numărându-se printre membrii fondatori ai acestei societăți, și care avea drept scop „unirea sufletelor și mobilizarea energiilor pentru educația religioasă a tinerilor, pentru ajutorarea familiilor aflate în dificultate, pentru susținerea Bisericii”. La inițiativa și sprijinul său s-au înființat în Moldova primele filiale de aici, în orașele Roman, Bacău, Focșani și Tecuci. Vlădica Teodosie va fi legat toată viața de această fundație, căreia îi va dăruia aproape toată averea sa prin testament.

Societatea Clerului „Roman-Vodă” a fost întemeiată de vlădica Teodosie Athanasiu cu ajutorul preoților din Eparhia Romanului, la data de 25 aprilie 1913. Această societate își

---

²⁴ Dosar nr. 14 din 1913, *Conferinți Pastorale-1913*, Arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 1.

propunea să vină în ajutorul preoților și cântăreților din Eparhia Romanului și „oricărei persoane silită de soartă să ceară ajutor” , făcând „operații de economie, credit și ajutor”.²⁵ Implicarea vlădiciei Teodosie Athanasiu, în bunul mers al acestei societății, încă de la începuturile ei, este bine cunoscut prin numeroasele inițiative pe care le-a luat, pentru ca această societate să funcționeze pe toată durata păstoririi sale la Roman. A îndemnat pe preoții din parohii să se implice, știindu-se faptul că „nevoile bisericii sunt multe și prea simțite, și spre îndreptarea acestor lipsuri trebuie să ne îndreptăm puterile și activitatea noastră”,²⁶-mărturisirea episcopul Teodosie.

Capitolul al șaselea –Activitatea național-patriotică- este dedicat activității din perioada Primului Război mondial, perioadă care a coincis cu pastorația episcopului Teodosie Athanasiu la Roman, fiind structurat pe patru subcapitole. Pastorația episcopului Teodosie Athanasiu la Roman(1912-1923) a coincis cu evenimente de mare însemnatate pentru istoria țării, în urma cărora s-a înfăptuit statul român național unitar.

În timpul Primului Război mondial, vlădica Teodosie Athanasiu nu a ezitat să cerceteze spitalele unde erau sute de răniți, participând cu toată inima la suferința lor, îmbărbătându-i și insuflându-le sentimentul patriotic, difuzând mai multe cărți de îndrumare moral-religioasă, sprijinind cauza dreaptă pentru care lupta în acea vreme poporul român. Din acea vreme au rămas memorabilele sale pastoralele dedicate atât preoților și credincioșilor, dar și ostașilor de pe front. Împreună cu fratele său, profesorul I. Athanasiu a venit la Săscut în satul său natal, la începutul războiului și au donat pentru armată o parte din moștenirea familiei – pădurea de pe malul Trotușului, pentru spitalul militar(este vorba aici de spitalul militar care s-a construit la Coțofenești în perioada războiului) al fronturilor de la Oituz, Cireșoaia și Mărăști, urmele acestuia fiind evidente și astăzi, ca și fosta reședință regală de campanie. Episcopul Teodosie Athanasiu alături de mitropolitul Pimen, au avut inițiative extrem de utile armatei și implicit neamului românesc. Alături de mitropolitul Moldovei Pimen Georgescu, episcopul Teodosie Athanasiu al Romanului, s-a manifestat însuflețit de sentimente și idei patriotice²⁷. O problemă foarte mare pe lângă viețile pierdute era cea a copiilor orfani și a femeilor văduve care rămăseseră fără nici un sprijin în timpul războiului. Monahii și monahiile de la mănăstirile și schiturile din eparhia Romanului, la îndemnul episcopului Teodosie au luat în grija lor mulți dintre copiii rămași orfani în timpul războiului.

---

²⁵ *Ibidem*, p. 6.

²⁶ Dosar nr. 8 din 1914, *Societatea Clerului „Roman-Vodă” pe anul 1914*, arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 24.

²⁷ Aurel Pentelescu, Gavriil Preda, *Mitropolitul Pimen Georgescu(1853-1934)*, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2003, p. 113.

Ocotirea orfanilor era o obligație morală față de jertfa părinților lor, pentru viitorul celor care au supraviețuit într-o țară unită, o responsabilitate civică, deoarece acei fii ai neamului puteau reprezenta partea bună a generației viitoare sau partea infracțională. Episcopul Teodosie Athanasiu a trimis din palatul Episcopal scrisori pastorale clerului și credincioșilor prin care solicita solidaritatea cu cei aflați pe front, și în acest scop a înființat la Roman în anul 1913 la data de 21 august, un comitet de inițiativă intitulat „Comitetul pentru întrajutorarea familiilor celor mobilizați” care s-a întrunit în aceeași zi la Palatul episcopal, la ora 4 p.m. sub președinția episcopului Teodosie toate personalitățile notabile ale județului Roman, unde vlădica Teodosie a alcătuit un apel intitulat „Frați români!” și trimis tuturor protoierilor din cuprinsul eparhiei Romanului, care au difuzat acest mesaj preoților de la orașe și sate, în urma căruia s-au colectat sume importante de bani, care au fost donați familiilor celor plecați pe câmpul de luptă, orfanilor și văduvelor de război.

De asemenea, cu ajutorul preoților din parohii a făcut colecte de bani, alimente și haine pentru ostași, cunoscută fiind inițiativa vlădiciei Teodosie Athanasiu ca fiecare preot din eparhie să doneze pentru flota națională 10% din salariul lor pe o lună, strângându-se o sumă considerabilă. Peste 30 de preoți din Eparhia Romanului au însoțit armata română în război, dintre aceștia cel mai cunoscut fiind preotul Gheorghe Tudorache din Tg. Ocna (regimentul 55/69 Infanterie) care „s-a dus în linia întâi de luptă, pentru a îmbărbăta ofițerii și trupa (...). S-a stabilit așa o legătură sufletească între acest preot și soldați, încât ei îl numeau tătucul nostru, pentru că este în tot momentul între ei, în infirmerie, îi îngrijește, îi împărtășește, îi încurajează”.²⁸

După încheierea războiului, mulți dintre preoții refugiați (peste 20 de preoți din zona Brașovului și Sibiului) din Transilvania au găsit sprijin și înțelegere din partea episcopului Teodosie, care i-a primit în Eparhie și i-a numit la diferite parohii, după ce au stat mai multe luni de zile cantonați la Ruginoasa (Iași), fiind refuzați de mitropolitul Moldovei, Pimen Georgescu care le-a promis inițial că-i va ajuta, dar și de episcopul de la Huși.

La începutul anului 1918, un grup de preoți ardeleni refugiați din Transilvania în Moldova, trimitea vlădiciei Teodosie Athanasiu o scrisoare plină de dramatism și emoționantă totodată, în care cereau să fie numiți preoți în Eparhia Romanului, ca prin aceasta, după cum mărturiseau ei: „...să ni se salveze existența pe deoparte, iară pe de altă parte, ca să putem și noi conlucra la progresul poporului acestei țări”.²⁹

---

²⁸ Ilie, Manole, *Armata și Biserica*, colecția „Revistă de istorie militară”, București, p. 153.

²⁹ Dosar nr. 7 din 1918, *Preoți din Transilvania, numirile lor 1918*, Arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, p. 1.

Vlădica Teodosie a înțeles glasul suferinței tuturor preoților refugiați din Transilvania și i-a primit pe toți, ajutându-i să se integreze în Eparhia Romanului, el însuși, cercetând pe fiecare în parte, în modul de a sluji și de a se îmbrăca cum se cuvine, după demnitatea preotească, la care lucrare, vlădica nu făcea nici un rabat.

Capitolul al șaptelea prezintă –*Activitatea cărturărească și didactică*– fiind structurat pe cinci subcapitole, în care am surprins activitatea publicistică a vlădicii Teodosie Athanasiu de-a lungul vieții sale, atât din perioada de dinaintea episcopatului, cât și în timpul cât pastorației sale la Roman. Episcopul Teodosie Athanasiu a rămas cunoscut în conștiința și spiritualitatea ortodoxă, ca un iscusit cărturar și neobosit traducător din limba greacă, al operelor Sf. Ioan Gură de Aur, reușid să publice pe parcursul vieții sale, *Comentariile sau explicarea epistolelor pauline* în nouă volume. O altă operă care a fost tradusă este *Isagogia*, lucrarea unui reputat teolog de la Atena, N. Damallas, lucrare rămasă în manuscris (conține peste 660 de pagini) până astăzi, nefiind publicată din lipsa mijloacelor materiale din acea vreme și care se găsește astăzi în arhiva Mănăstirii Neamț.

Anii petrecuți departe de țară, într-un mediu cu o altă efervercență culturală și mai ales teologică, l-au făcut pe vlădica Teodosie Athanasiu să înțeleagă mai bine rostul traducerilor din operele patristice pentru dezvoltarea teologiei românești, intuind foarte bine faptul că „una dintre literaturile care au strălucit pe firmamentul culturii teologice și continuă să împodobească spiritul ecumenic și tezaurul Bisericii creștine este literatura patristică, adică produsele minții scriitorilor bisericești și Sfinților Părinți, care se întind aproximativ de la încheierea canonului scrierilor Noului Testament până în secolul al VIII-lea în Răsărit și până în al VII-lea în Apus.³⁰ De aceea, așa cum însuși mărturisește, întâlnirea cu opera hrisostomică în Atena a reprezentat un impuls de a se apropia de cugetul celui mai mare orator creștin.³¹

Era acesta pasul prin care opera Sfântului Ioan Hrisostom avea să devină mai bine cunoscută spațiului teologiei românești, căci întors în țară după terminarea studiilor doctorale în Grecia, arhimandritul Teodosie Athanasiu, unde și-a însușit o și mai bună stăpânire a limbii grecești vechi, a început greaua muncă de traducere a operelor Sfântului Ioan Gură de Aur.

Aceste lucrări au atras atenția arhimandritului de atunci, deoarece răspundeau cel mai bine nevoilor timpului său, a convulsiilor sociale prin care trecea societatea românească, iar

---

³⁰ Pr. Prof. Dr. I.G., Coman, „Valoarea literaturii patristice a primelor patru secole în cadrul culturii antice”, în *S.T.*, XXIV(1972), nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1972, p. 5.

³¹ Teodosie, Athanasiu, „Precuvântare” la *Comentariile sau explicarea Epistolei către Evrei, a celui intru, Sfinti Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, București, 1923, p. 4.

Biserica era cea care avea cel mai mult de suferit. Teodosie Atanasiu a intuit modul în care poate da un răspuns problemelor ivite, și astfel, pentru a nu fi acuzat de părtinire dă răspunsul Bisericii prin vocea Sfântului Ioan Gură de Aur, care, așa cum am arătat mai sus beneficia de o respect și o autoritate deosebită în viața societății românești.

La baza acestei hotărâri a stat îndemnul reputatului Constantin Erbiceanu, care, cunoscând talentul de traducător al arhimandritului i-a sugerat să continue munca începută de mentorul său, episcopul Melchisedec Ștefănescu care a făcut el însuși o traducere a operei hrisostomice publicată în 1883.³²

Traducerile episcopului Teodosie Atanasiu au adus un spor de lumină asupra frumuseții gândirii hrisostomice, iar întreaga sa activitate culturală ne dezvăluie un om de o deosebită frumusețe interioară, mereu aplecat asupra misiunii sale de altoitor de caractere și mereu dornic să pună în practică îndemnul patristice.

Vlădica Teodosie Athanasiu al Romanului a fost un mare iubitor de cultură, dar și un fervent susținător al învățământului teologic românesc, înființând în anul 1912 „Școala de cântăreți bisericești de la Bacău”, iar la inițiativa sa această școală a primit numele mentorului său, episcopul Melchisedec Ștefănescu. Această școală a funcționat până în anul 1914, când datorită începerii primei conflagrații mondiale și a lipsei celor materiale, și-a închis porțile. După sfârșitul Primului Război Mondial, în anul 1919, simțindu-se lipsă de preoți, a izvorât dorința episcopului Teodosie Athanasiu ca pe lângă vechea Episcopie a Romanului, să reînvie seminarul de odinioară, astfel că în luna octombrie a anului 1919, la inițiativa și prin stăruirea episcopului Teodosie se reînființează Seminarul „Sf. Gheorghe” din Roman, care dăinuiește până astăzi. Pentru româșcani, episcopul Teodosie a făcut câteva lucruri mari, care îl așează astăzi între ctitorii și binefăcătorii instituțiilor de cultură și educație ale urbei Romanului. În luna octombrie 1919, a intervenit pentru înființarea unei grădinițe de copii, într-un imobil din centrul orașului, proprietate a sa, donată apoi comunității româșcane pentru acest scop. Această grădiniță care a purtat numele ctitorului: „Grădinița Episcop Teodosie Athanasiu” este a doua instituție de acest fel din orașul Roman, ctitorită de un episcop, după ctitoria marelui ierarh Melchisedec Ștefănescu, la finele secolului al XIX-lea.

Ultimul capitol al lucrării –*Perioada de după episcopat*(februarie 1923-6 februarie 1927) -este structurat pe patru subcapitole, în care am prezentat *Demisia și retragerea episcopului Teodosie Athanasiu* la Mănăstirea Neamț care a avut loc la începutul lunii februarie a anului 1923, *Moartea și funeraliile episcopului Teodosie*, *Testamentul lăsat de*

---

³² Este vorba despre lucrarea *Sfântul Ioan Gură de Aur, Șaizeci și patru de cuvinte sau predice*, București, 1883, republicată în 1997 la Editura „Buna Vestire”, Bacău.

vlădica, iar în ultimul subcapitol *-Evocări postume* am redat evenimentele importante care s-au petrecut după trecerea la cele veșnice a vlădicii Teodosie Athanasiu și până astăzi, prin care s-a omagiat personalitatea marelui ierarh cărturar de la Roman.

Fiind bolnav își înaintează demisia la începutul anului 1923 și se retrage în liniștea codrilor seculari de la Mănăstirea Neamț, locuind în casa care a aparținut locotenentului de episcop Nectarie Hermeziu, pe care a refăcut-o din banii săi în anul 1926, continuându-și activitatea cărturărească. După patru ani de ședere aici, în dimineața zilei de 6 februarie 1927(duminică la ora 5³⁰), înconjurat de arhidiaconul Calistrat Lăcătușu și de fratele Gheorghe Dadău din Mănăstirea Neamț, trecea la cele veșnice vlădica Teodosie Athanasiu al Romanului, „moartea fiindu-i în bune condițiuni” la vârsta de 77 de ani. La aflarea acestei vești, P.S. Lucian Triteanu a decretat două zile de doliu în Eparhia Romanului, iar cursurile Seminarului „Sf. Gheorghe” din Roman, au fost întrerupte pe această perioadă. Trupul său neînsuflețit a fost înhumat în preajma bisericii „Înălțarea Domnului” din această mănăstire, ulterior osemintele sale au fost deshumate și depuse în altarul bisericii „Sf. Ioan Bogoslovul” de la cimitir, unde se găsesc și astăzi.

Deși a ieșit tăcut de pe scena istoriei, în Mănăstirea Neamțului, volumele sale închinare omiliilor hrisostomice, rămân vocea ce va vorbi mereu pentru dânsul.

Bibliografie

Izvoare

a) inedite

Arhiva Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului

AARB, *Relativă la Chirotoniri și Chirothesii*, în Dosar nr. 6 din 1871, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Fond Cancelarie-Hirotonii și Hirotesii*-Adresa Nr. 698 din 10 decembrie 1879, în Dosar nr. 1 din 1879, necatalogat(nepaginat),

AARB, *State salariu*, în Dosar nr. 1 din 1880, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Acta relativa la numiri,hirotoniri și hirotessii*, în Dosar nr. 4 din 1880, necatalogat(nepaginat),

AARB,*Statul Episcopiei a Eparchiei Romanului*, Dosar nr. 5 din 1880, necatalogat(nepaginat),

AARB, Acta-relativă la servirea iconomică a preotului Ghe. Porfiriu și la viața sa cea scandaloasă, în Dosar nr. 15 din 1881, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Acta-relativa la numirea de sub Protoierei a Eparhiei Romanului*, în Dosar nr. 3 din 3 martie 1881, necatalogat(nepaginat),

AARB, Fond Cancelarie- Raport Nr. 757 din 9 octombrie 1884 cu privire la situația bisericilor, clerului și vieții bisericești din județul Bacău, în Dosar nr. 4 din 1884, necatalogat(nepaginat),

AARB, Fond cancelarie- Adresa nr. 785 din 5 noiembrie-Raport de situațiunea bisericilor, clerului și vieții bisericești din județul Bacău, protoiereu Theodor Athanasiu, în Dosar nr. 5 din 5 noiembrie 1884, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Procese-verbale „Epitropia Fundațiunii Ep. Melchisedek”*, în Dosar nr. 60 din 1906, necatalogat(nepaginat),

AARB, Instalarea Prea Sântitului Episcop Theodosie în anul 1912, în Dosar nr. 3 din 1912, necatalogat(nepaginat),

AARB, Acta-relativa la numirea de sub Protoierei a Eparhiei Romanului, în Dosar nr. 4 din 1912, necatalogat(nepaginat),

AARB, State de salariu-Relativă la Școala de cântări bisericești de la Bacău, de pe lângă Sf. Episcopie a Romanului, în Dosar nr. 15 din 1912, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Sfânta Episcopie a Eparhiei Romanului- State Salariu*, în Dosar nr. 23 din 1912, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Dosarul lucrărilor privitoare la mobilizarea armatei române*, în Dosar nr. 15 din aprilie 1913, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Correspondență cu Sf. Mitropolii și Episcopii și Sf. Sinod*, în Dosar nr. 17 din 29 martie 1913, necatalogat(nepaginat),

AARB, Sfânta Episcopie a Eparhiei Romanului- Ofrandele pentru Flota națională, în Dosar nr. 21 din 1913, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Conferințe pastorale-1913*, în Dosar nr. 14 din 1913, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Procese-verbale „Epitropia Fundațiunii Ep. Melchisedek”*, în Dosar nr. 24 din 1913, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Conferințe pastorale-1914*, în Dosar nr. 12 din 1914, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Conferințe pastorale-1915*, în Dosar nr. 13 din 1915, necatalogat(nepaginat),

AARB, *Preoți din Transilvania, numirile lor 1918*, în Dosar nr. 7 din 1918, necatalogat(nepaginat),

AARB, Relativ la boala Prea Sfințitului Theodosie Episcopul Eparhiei Romanului, în Dosarul nr. 24 din anul 1919, necatalogat(nepaginat),

AARB, Relativa la încoronarea M.S. Regele Ferdinand I la Alba-Iulia, în Dosar nr. 15 din 1922, necatalogat(nepaginat),

Arhiva Mănăstirii Neamț:

AMN, Dosar nr. 6 din ianuarie 1927, *Correspondența relativ la decesul monahilor*,

AMN, Dosar nr. 21 din 31 decembrie 1927, *Sfânta Mănăstire Neamțu-Relativă la decesul episcopului Theodosie Athanasiu fost al Romanului*,

AMN, *Mănăstirea Neamțu și Secul, Registrul pentru Procesele-Verbale și hotărârile luate de Consiliul Spiritual și Economic pe anii 1910-1932*, vol. I,

Arhiva Parohiei Moldoveni I, Buhuși:

APM, Dosar *Correspondența*, anul 1914,

APM, Dosar *Corespondența*, anul 1915,
APM, Dosar *Corespondența*, anul 1916,
APM, Dosar *Corespondența*, anul 1917,
APM, Dosar *Corespondența*, anul 1918,

Arhivele Naționale ale Ministerului Cultelor și Instrucțiunii:

ANIC, fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 187/1876,
ANIC, fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 191/1874
ANIC, fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 51/1893,
Arhivele Naționale. Direcția Județeană Bacău, fond *Școala Săscut*, dosar: cataloagele școlare pe anii 1865-1869;

Manuscrite:

Tănase, Dumitru, *Povestiri cu întâmplări din trecutul neamului nostru și amintiri din viața mea* (în manuscris, alcătuit între anii 1975-1978 și care nu a fost publicat), București, pp. 20,
Tănase Dumitru, Tănase Gheorghe, *Cartea neamului meu-Tănase* (lucrare în manuscris-nepublicată), București, pp. 163.

b) edite

Anuarul Eparhiei Romanului, Editura „Institutul de Arte Grafice Marvan S.A.R”, București, 1936,
Antonescu, Teohari, *Jurnal (1893-1908)*, ediție, studiu introductiv și note de Lucian Nastasă, Cluj, Editura „Limes”, 2005,
Athanasiu, Theodor, „Copie de pe raportul Protoiereului Județului Bacău, No. 757 din 9 octombrie a.c. către Prea Sântitul Episcop de Roman”, în *BOR*, VIII(1884), nr. 11, București, pp. 881-887,
Athanasiu, Theodor, „Memoriu de starea bisericilor și parohiilor ortodoxe din județul Bacău”, în *BOR*, anul al XIV-lea, luna mai, nr. 2, București, pp. 100-121,
Athanasiu, Theodor, „Memoriu de starea bisericilor și parohiilor ortodoxe din județul Bacău”, în *BOR*, XIV(1890), luna iunie, nr. 3, București, pp. 253-262,
Athanasiu, Theodor, *Memoriu de starea bisericilor și parohiilor ortodoxe din județul Bacău*, în *BOR*, XIV(1890), luna august, nr. 5, București, pp. 367-383,
Athanasiu, Theodor, *Memoriu de starea bisericilor și parohiilor ortodoxe din județul Bacău*, în *BOR*, XIV(1890), luna septembrie, nr. 6, București, pp. 444-470,

Athanasiu, Theodor, *Raport cu privire la situația bisericilor, clerului și vieții bisericești din județul Bacău*, în BOR, XIV(1890), nr. 11, București, pp.

Athanasiu, Theodor, *Περι των Ελληνιστων σχολων εν Ρουμανια, 1644-1821, και περι της επιρροης αυτων επι του τε τρησκευτικου και πολιτικου εδοφους* (Asupra școlilor grecești din România 1644-821 și asupra influenței lor în spațiul ecleziastic și laic), Atena, 1898,

Athanasiu, Teodosie, „Acte oficiale. Consistoriul Superior Bisericesc”, în BOR, XXXVI(1912), nr. 3, București, 1912, pp. 221-234,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Galateni a celui întru, Sfinti Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, traducere din limba elină, Iași, 1901,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Efeseni, a celui intru, Sfinti Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, traducere din limba elină, Iași, 1902,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Filipeni, a celui intru, Sfinti Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, traducere din limba elină, București, 1903,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Coloseni, I și II Tesaloniceni, a celui intru, Sfinti Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, traducere din limba elină, București, 1905,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Romani, a celui intru, Sfinti Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, traducere din limba elină, București 1906,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Corinteni, a celui intru, Sfinti Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, traducere din limba elină, București, 1908,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei I către Corintheni a celui întru sfinți Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, Iași, 1909,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei către I și II Timotei, Tit și Filimon, a celui intru, Sfinti Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, traducere din limba elină, București, 1911,

Athanasiu, Theodosie, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Ebrei a celui întru Sfinți, Părintelui nostru Ioan Chrisostom*, Tipografia „Cărților Bisericești”, București, 1923,

Buletinul Oficial, nr. 53 din 6 iulie 1852,

Buletinul Oficial, nr. 17-18, din 17 februarie 1968- *Legea nr. 2/1968 privind împărțirea și organizarea administrativă a teritoriului R.S.R. pe județe*,

Ionescu, Gheorghe C., *Muzica bizantină în România. Dicționar cronologic*, Editura „Sagittarius”, București, 2003,

Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. 5, București, 1902,

Monitorul Oficial, nr. 261 din 21 noiembrie 1864, *Legea pentru autorizarea înființării unei eparhii ortodoxe în România. Episcopia Dunării de Jos*,
Monitorul Oficial, nr. 269 din 5 decembrie 1872,
Monitorul Oficial, nr. 281, din 19 decembrie 1872,
Monitorul Oficial, nr. 108 din 13 mai 1877,
Monitorul Oficial, nr. 98, din 6/18 mai 1893,
Monitorul Oficial, nr. 242 din 5 februarie 1912,
Monitorul Oficial, nr. 97, din 6 mai 1925,
Moraru, Alexandru, Dicționarul ierarhilor români și străini-slujitori ai credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, Editura Basilica, București, 2015,
Moldoveanu, Nicu, *Istoria muzicii bisericești la români*, Editura „Basilica”, București, 2010,
Papacostea Victor, Regleanu Mihail, *Seminarul Central 1836-1936. Documentele întemeierii*, București, 1938,
Ștefănescu, Melchisedek, *Cronica Hușilor și a episcopiei*, București, 1869,

Lucrări generale și speciale

Adamescu, Gh., *Istoria Seminarului „Veniamin” din Iași (1803-1903)*, București, 1904,
Alexandru, Telemaque, *Efemeride diplomatice. Pagini dintr-un început de veac XX.1906-1912*, București, 2007,
Angelescu, Nicolae, *Memoriile unui om obscur*, Râmnicu Vâlcea, 2005,
Antoniou, David, *Ta programmata tis mesis ekpaidefsis 1833-1929 (Programele educației secundare 1833-1929)*, Istoriko Archeio Ellinikis Neolaias, Geniki Grammateia Neas Genias, Atena, 1987,
Aroni-Tsichli, Catherine, „La Grece de 1848: modernite et resistance traditionnelles”, în *Revue des etudes sud-est europeennes*, XXXVII(1999-200), nr. 1-2, pp. 123-130,
Aroni-Tsichli, Catherine, „La Grece de 1848: modernite et resistance traditionnelles”, în *Revue des etudes sud-est europeennes*, XXXVII(2000), nr. 1-2, pp. 123-130,
Athanasios, Rousopoulos, *Diatagma peri sistaseos tou Panepistimiou* (Decret asupra înființării Universității), anexa I, 1855, pp. 113-114,
Athanasios, Rousopoulos, *Οδιγος των φοιτητων του Πανεπιστιμιου Οθηνοσ(Ghid al studenților Universității Ottoniene)*, Atena, 1857, pp. 143-156,
Athanasiu, Theodor, *Περι των Ελληνισων σχολων εν Ρουμανια, 1644-1821, και περι της επιρροης αυτων επι του τε τρησκευτικου και πολιτικου εδοφους* (Asupra școlilor grecești din România 1644-821 și asupra influenței lor în spațiul ecleziastic și laic), Atena, 1898;

Balanos, D.S., „I Τηεολογικι Σχηολι του Πανεπιστινιου ΑΘινον (Facultatea de Teologie a Universității din Atena)”, extras din *Enaisima*, Atena, 1931, pp. 142-186.

Balanos, D.S., *I Theologiki Scholi tou Panepistiniou Athinon* (Facultatea de Teologie a Universității din Atena), extras din *Enaisima*, Atena, 1931, pp. 142-186;

Bălășescu, Nifon, *Isagogia sau Introducere în cărțile Sfintei Scripturi ale Vechiului și Noului Testament*, București, 1858,

Bălășescu, Nifon, *Istoria biblică a Testamentului Vechiu sau Sfânta Scriptură prescurtată pentru trebuința tinerilor*, Iași, 1860,

Barnea, Alexăndrel, *Muzica bisericească în Moldova secolului al XX-lea*, Editura „Sf. Mina”, Iași, 2009,

Basch, Sophie, *Le mirage grec. La Grece moderne devant l 'opinion française depuis la creation de l 'ecole d 'Athenes jusqu'a la guerre civile grecque (1846-1946)*, Preface de Robert Jouanny, Paris, Edition Hatier, 1995,

Basch, Sophie, *Le mirage grec. La Grece moderne devant l 'opinion française depuis la creation de l 'ecole d 'Athenes jusqu'a la guerre civile grecque (1846-1946)*, Preface de Robert Jouanny, Edition Hatier, Paris, 1995,

Berindei, Dan, *Epoca Unirii*, ed. II, București, 2000,

Berindei, Dan, *Societatea românească în vremea lui Carol I:(1866-1876)*, ed. II, București, 2002,

Braniște, Ene, *Literatura liturgică în teologia românească*, în *BOR*, LXXXIX (1971), nr. 1-2, pp. 123-128;

Braniște, Ene, *Tiparul și cartea bisericească în cei 50 de ani de patriarhat (1925-1975)*, în *BOR*, XCIII (1975), nr. 11-12, pp. 1430-1434; pp. 1446-1452,

Bulei Ion, Alin Ciupala, (eds.), *Ipostaze ale modernizării în vechiul regat*, București, 1997;

Bulei, Ion, *Arcul așteptării:1914, 1915, 1916*, București, 1981;

Bulei, Ion, *Atunci când veacul se năștea*, București, 1990;

Bulei, Ion, *Conservatori și conservatorism în România*, București, 2000;

Bulei, Ion, *Lumea românească la 1900*, București, 1984;

Cândea, R., *Concordate*, Cernăuți, 1921;

Cernăianu C., *Biserica din Regat 1908-1918*, Editura „Tipografia profesionala Dim. C. Ionescu”, Bucuresti, 1925,

Charles Christophe, Verger Jacques, *Istoria universităților*, Iași, 2001.

Chiricescu, C., *Ermeneutica biblică*, București, 1889,

Chiricescu, C., *Istoria Bisericii Române* (curs litografiatde nivel universitar), București, 1896, 263 pp.,

Cliveti, Gheorghe, *România și crizele internaționale: 1853-1913*, Iași, 1997;

Coman, Ioan G., „Preocupări patristice în literatura teologică românească”, în *ST*, XXIII (1971), nr. 5-6, pp. 287-305,

Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, 1971,

Constantinescu, I., *Manualu de Istoria santa a Noului Testament*, București, 1874,

Constantinescu, I., *Manualu de istoria santa a Vechiului Testament*, București, 1873,

Constantinescu, I., *Studiul Sfintei Scripturi în școlile noastre bisericești de-a lungul timpurilor*, în *BOR*, LXXXIX (1971), nr. 3-4, pp. 289-299,

Cotan, Claudiu, *Ortodoxia și mișcările de emancipare națională din sud-estul Europei în secolul al XIX-lea*, București, 2004,

Cristea, Alexandru, *Viața și activitatea episcopilor Romanului din secolul al XIX-lea*, București, 1901,

Cronica Romanului, IV(1927), Nr. 3, martie, Roman, pp. 99-100.

Damean, Sorin Liviu, *Carol I al României: (1866-1881)*, vol. I, București, 2000,

Dimaras, Alexis, „Xenes epidraseis sti diamorfosi tou ekpaideftikou sistimatos (Influențe străine în transformarea sistemului educativ)”, în *Deltio tis Etairias Spoudon Neoellinikou Politismou kai Genikis Paidias*, (1978), nr. 2, Atena, pp. 60-63,

Dimaras, K.Th., *Ελληνικοσ Ρομαντισμοσ (Romantismul elen)*, Atena, Editura „Ermis”, 1982,

Dimineața, anul VI, nr. 2031/ 17 octombrie 1909.

Dimineața, anul VIII; 2747/ 26 octombrie 1911.

Dimineața, anul VIII; nr. 2614/ 15 iunie 1911.

Dimitrie, Stănescu, *Din trecutul nostru politic și bisericesc*, București, Carol Gobl, F. II, 1921

Dobrescu, Nicolae *Studii de Istoria Bisericii Române Contemporane. I. Istoria Bisericii din România (1850-1895)*, București, 1905,

Dobrescu, Nicolae, *Episcopul Melchisedec*, București, 1907,

Dobrinescu, Valeriu Florin, *România și Ungaria de la Trianon la Paris: (1920-1947): bătălia diplomatică pentru Transilvania*, București, 1996,

Doctrinile partidelor politice. 19 prelegeri publice organizate de Institutul Social Român, Cultura Națională, București, 1924;

Drăghicescu, D., *Evoluția Ideilor Liberale și un Apel către tineretul liberal*, (f. ed.), București, 1921;

Dragomir, Demetrescu, „Istoricul Mitropoliei și al Episcopiei Moldovei, după A. Wolf”, în *BOR*, XXVI (1903-1904), nr. 2, București, pp. 214-235,

Duca I. G., *Doctrina liberală*, (f. ed.), București, 1923;

Ellada, Istoria kai Politismos, vol. 6, To Neo Elliniko Kratos. Istoria (Grecia, istorie și civilizație. Statul grec modern. Istoria), Atena, 1982, pp. 42-50,

Ellada, Ιστορια και Πολιτισμος, vol. 6, Το Νεο Ελληνικο Κρατος. Ιστορια (Grecia, istorie și civilizație. Statul grec modern. Istoria), Atena, 1982, pp. 42-50;

Enăceanu, Ghenadie, *Patristica séu studiul istoric asupra Părinților Bisericesci* (traducere din limba gracă), București, 1879,

Epoca, anul XVII, nr. 147/ 24 iunie 1911.

Epoca, anul XVII, nr. 149/ 26 iunie 1911.

Erbiceanu, Constantin, *Viața mea scrisă de mine după cât mi-am putut aduce aminte*, București, 1913,

Facla, anul II, nr. 27/ 2 iulie 1911.

Florea, Ioncioaia, *Stat, societate, cultură în Principatele Române (prima jumătate a secolului XIX)*, teză de doctorat, coordonator Al. Zub, Iași, 1999,

Galaction, Gala, *Jurnal (16 iulie 1906)*, București, 1973,

George, Marcu, *Dicționarul personalităților feminine din România*, Editura „Menoria”, București, 2009,

George, Marcu, *Dicționarul personalităților feminine din România*, Editura „Menoria”, București, 2009,

Georgescu, Ilie, „Manuale didactice teologice în veacul al XIX-lea”, în *ST*, IX (1957), nr. 9-10, pp. 432-475,

Germănescu, Ioan, *Manualu de Istoria Bisericească* (traducere din l. rusă), București, 148 p., în 8⁰,

Gheață, Petre, *Istoria doctrinelor politice*, Editura „Idea”, București, 1938;

Giurescu, Constantin C., Giurescu, Dinu C., *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, 1971,

Goga, Mircea, *Privighetoarea lui Hitler*, Editura „Rao”, București, 2007,

Gotcu, I., „Amintiri din viața Marelui Melchisedek, fost al Romanului (Iași, martie 1925)”, în rev. *Cronica Romanului*, II(1925), Nr. 5, Roman, pp. 124-129,

Grigoroviță, Mircea, *Învățămintul în nordul Bucovinei (1775-1944)*, Editura „Didactică și pedagogică”, R.A. 1993,

Gusti, Dimitrie, *Partidul politic, în Doctrinile partidelor politice. 19 prelegeri publice organizate de Institutul Social Român, Cultura Națională*, București, 1924;

Halinderu, Ioan, *Episcopul Melchisedec*, București, 1914;

I Metarithmisi pou den eghine. Tekmiria Istorias, I, 1821-1894 (Reforma care nu a mai avut loc. Note de istorie, I. 1821-1894), Atena, Epimelia Alexis, Dimaras, 1973;

Iacob Gheorghe, Iacob Luminița, *Modernizare-europenism: [România de la Cuza Voda la Carol al II-lea]*, vol. I-II, Iasi, 1995;

Ioanoviciu, V. *Istórico-tâlcuire a cărților Noului Testament*, Cernăuți, 1856 și *Ermeneutica biblică generală*, Viena, 1867.

Ion Mateiu, *Dreptul bisericesc de stat în România reîntregită*, București, 1926;

Iorga, N., *Doctrina naționalistă*, în *Doctrinile partidelor politice*. 19 prelegeri publice organizate de Institutul Social Român, Cultura Națională, București, 1924;

Iorga, Nicolae, *Istoria Bisericii Românești*, vol. II, ediția a II-a, București, 1930,

Iorga, Nicolae, *Istoria învățământului românesc*, ediție de Ilie Popescu Teiușan, București, Editura „Didactică și Pedagogică”, 1971.

Istoria tou Ellinikou Ethnous, vol. 14, Neoteros Ellinismos apo 1833 os 1881 (Istoria poporului elen. Elenismul modern 1833-1881), Atena, 1977, pp. 126-133,

Iuliu, Scriban, „Episcopul Gherasim Safirim”, în *BOR*, XXXVII(1926),nr. 6, București, pp. 459-460;

Ivănescu, D., „Documente privind Mitropolia Moldovei”, în rev. *Credință și cultură în Moldova*, Iași, 1995, pp. 72-84,

Kostas, Lappas, *Panepistimio kai foitites stin Ellada kata ton 19° aiona* (Universitatea și studenții în Grecia secolului XIX), vol. 3, teză de doctorat, Atena, 1997;

Kritikos, Theodoros, *I epistimi os epanghelma sti metaepanastatiki Ellada tou 19ou aiona. Prokatartikes skepseis kai provlimatismoi* (Știința ca profesie în Grecia postrevoluționară în secolul XIX. Gânduri preliminare și problematizări), în vol. *I Epistimoniki skepsi ston Elliniko choro 18os-19os ai.* (Gândirea științifică în spațiul elen, secolele XVIII-XIX), Atena, 1998, (volum cuprinzând lucrările simpozionului de Istorie a științelor, Atena, 19-21 iunie 1997);

Lappas, Kostas, *Panepistimio kai foitites stin Ellada kata ton 19° aiona* (Universitatea și studenții în Grecia secolului XIX), vol. 3, teză de doctorat, Atena, 1997,

Leonidas, Rados, „Mărturii privind instrucția fraților Sturdza la pensionul profesorului Ghenadie din Atena (mijlocul veacului XIX)”, în *AIX*, nr. 38, 2001, pp. 77-97;

Leonidas, Rados, „Students from Romania at the University of Athens (1845-1890)”, în *AIX*(2000), nr. 37, Atena, pp. 295-314;

Lupaș, Ioan, *Chestiunea Concordatului*, Sibiu, 1921;

Madgearu, Virgil N., *Agrarianism, capitalism, imperialism. Contribuții la studiul evoluției sociale românești*, Editura „Economistul” S.A., București, 1936;

Madgearu, Virgil N., *Doctrina țărănistă, în Doctrinile partidelor politice. 19 prelegeri publice organizate de Institutul Social Român, Cultura Națională, București, 1924;*

Madgearu, Virgil N., *Țărănismul*, (f. ed.), București, 1932;

Manole, Ilie, *Armata și Biserica*, colecția „Revistă de istorie militară”, București, 1996,

Manuil, Sabin, *Istorie și demografie. Studii privind societatea românească între secolele XVI-XX*, Editura „Fundatia Culturală Romană”, București, 1995,

Marghiloman, Alexandru, *Doctrina conservatoare, în Doctrinile partidelor politice. 19 prelegeri publice organizate de Institutul Social Român, Cultura Națională, București, 1924;*

Rădulescu–Motru C., *Concepția conservatoare și progresul, în Doctrinile partidelor politice. 19 prelegeri publice organizate de Institutul Social Român, Cultura Națională, București, 1924;*

Minerva, anul I, nr. 300/ 14 octombrie 1909.

Minerva, anul II, nr. 507/ 16 mai 1910.

Moisiu Alexandru, *Probleme de teologie pastorală în literatura teologică românească din ultimele decenii*, în rev. *BOR*, LXXXIX (1971), nr. 1-2, pp. 86-87.

Moraru, Alexandru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000*, vol. III, tom 1, *Biserică. Națiune. Cultură*, Editura IBMBOR, București, 2006,

Moraru, Alexandru, *Învățămintul teologic universitar ortodox român din Cluj-Napoca. Schiță istorică*, Editura „Presa Universitară Clujeană”, Cluj-Napoca, 2009,

Mungiu-Pippidi, Alina, (coordonator), *Doctrine politice: concepte universale și realități românești*, Editura „Polirom”, Iași, 1998;

Nastasă, Lucian, *Itinerarii spre lumea savantă. Tineri din spațiul românesc la studii în străinătate (1864-1944)*, Editura „Limes”, Cluj-Napoca, 2006,

Năstase, Gabriel Ionuț, *Mărturii inedite despre Școala de cântăreți bisericești de la Piatra-Neamț*, în *Teologie și Viață*, nr. 5-8(mai-august), Iași, 2013, pp. 145-157,

Natalia, Tikhonov, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Peter Lang, 2003;

Nicolaescu, N., „Studiile biblice în Biserica Ortodoxă Română”, în *ST*, XXIII (1971), nr. 1-2, pp. 18-24,

Olariu, Iuliu, *Introducere în Cărțile Testamentului Vechiu și Nou*, Caransebeș, 1891, 384 p., în 8° (de nivel academic);

Olariu, Iuliu, *Manual exegetic la Sfânta Scriptură a Testamentului Nou*, vol. I, Sinopticii, Caransebeș, 1894,

Onciu Isidor, *Manual de introducere în sântele cărți al Testamentului Vechiu*, Cernăuți, 1889,

Onciu, Isidor *Manual de Arheologie biblică* (cu două mape și o tablă), Cernăuți, 1884,

Ornea Z., *Titu Maiorescu și prima generație de maiorescieni. Corespondență*, București, Editura „Minerva”, 1978,

Ornea, Zigu, *Țărănismul. Studiu sociologic*, Editura „Politică”, București, 1970;

Păcurariu Mircea, Ciurea, Al. I. *Istoriografia Bisericii Ortodoxe Române și problemele ei actuale*, în "BOR", LXXXIX (1971), nr. 3-4,

Păcurariu, Mircea, „Istoria învățământului teologic în Biserica Ortodoxă Română”, în rev. BOR, XCIX (1981), nr. 9-10, pp. 984-987; pp. 992-993; pp. 1000-1001; p. 1005.

Păcurariu, Mircea, „Traduceri românești din literatura teologică rusă până la sfârșitul secolului XIX”, în ST, XI (1959), nr. 3-4, p. 192-193:

Păcurariu, Mircea, *Cultura teologică ortodoxă românească între anii 1925-1975. La a 50-a aniversare a înființării Patriarhiei Române*, în ST, XVII (1975), nr. 9-10, pp. 653-685;

Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, ed. II, Ed. „Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române”, București, 1997;

Pentelescu Aurel, Preda Gavriil, *Mitropolitul Pimen Georgescu*, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2003,

Plămădeală, Antonie, *Contribuții istorice privind perioada 1918-1939, Elie Miron Cristea Documente și Corespondența*, Sibiu, 1987,

Plămădeală, Antonie, *Contribuții istorice privind perioada 1918-1938(Elie Miron Cristea mitropolit primat)*, Sibiu, 1987,

Platon Gheorghe, Platon Alexandru-Florin, *Boierimea din Moldova în secolul al XIX-lea: context european, evoluție socială și politică: (date statistice și observații istorice)*, București, 1995;

Platon, Gheorghe, *De la constituirea națiunii la Marea Unire : studii de istorie modernă*, vol. I-IV, Iași, 1995-2002;

Popescu, Gabriel, „Predică și predicator în Biserica Ortodoxă Română”, în BOR, LXXXIX (1971), nr. 1-2, pp. 103-113,

Popovici, Eusebiu, *Istoria Bisericii Române*, Cernăuți, 1883, 220 p. (Curs litografiat) - de nivel academic;

Porcescu Scarlat, *Episcopia Romanului*, Editura „Filocalia”, Roman, 2008,

Poslujnicu, M. Gr., *Istoria muzicii la Români*, Editura „Cartea românească”, București, 1928,

Preda, Dumitru, *România și Antanta: avatururile unei mici puteri într-un război de coaliție 1916-1917*, Iași, 1998,

Puiu, Visarion, *Pregătirea clerului în Țările romane*, București, 1912,

Pușcariu, Ilarion, *Isagogia, adică Introducerea în cunoștința cărților Santei Scripturi*, Sibiu, 1878,

Rados, Leonidas, „Students from Romania at the University of Athens (1845-1890)”, în *AIIX*, nr. 37, 2000, pp. 295-314;

Rados, Leonidas, „Acte și documente privitoare la viața și activitatea lui Constantin Erbiceanu (1838-1913)”, în *Arhiva Istorică a României*, serie nouă, vol. 1 (2004), nr. 1, pp. 175-192,

Rados, Leonidas, „Mărturii privind instrucția fraților Sturdza la pensionul profesorului Ghenadie din Atena (mijlocul veacului XIX)”, în *AIIX*, (2001), nr. 38, pp. 77-97,

Rados, Leonidas, „Students from Romania at the University of Athens (1845-1890)”, în *AIIX*, nr. 37, 2000, pp. 295-314,

Rados, Leonidas, „The first Romanian Neohellenist: Constantin Erbiceanu (1838-1913)”, în *Balkan Studies*, 41 (2000), 1, pp. 113-137,

Rădulescu, Mihai Sorin, *Elita liberală românească:(1866-1900)*, București, 1998,

Regleanu, M., „Les premiers boursiers roumains a Athenes”, în *Balcania*, vol. VI, (1943), pp. 417-422;

Roman (Valeriu), *Doctrina liberală și realizările Partidului Național-Liberal în România*, (f. ed.), București, 1936;

Romanescu, V., *Mitropolitul Atanasie Mironescu*, București, 1942,

România creștină, anul I, nr. 22/20 mai 1911,

Rousopoulos, Athanasios, *Diatagma peri exetaseos ton foititon tou Panepistimiou* (Decret asupra examinării studenților Universității), anexa VI, Atena, p. 157;

Rousopoulos, Athanasios, *Diatagma peri prosorinou kanonismou tou en Athinaiis sistithisomenou Panepistimiou* (Decret asupra regulamentului provizoriu al universității înființate la Atena), anexa III, Atena, 1857, p. 145;

Rousopoulos, Athanasios, *Diatagma peri sistaseos tou Panepistimiou* (Decret asupra înființării Universității), anexa I, 1855, pp. 113-114;

Rousopoulos, Athanasios, *Odigos ton foititon tou Panepistimiou Othonos* (Ghid al studenților Universității Ottoniene), Atena, 1857;

Rousopoulos, Athanasios, *Peri ton didaktikon kai apolytirion exetaseon* (Asupra examenelor de absolvire și doctorat), anexa XIV, Atena, 1857, pp. 187-197;

Rousopulos, Athanasios, *Diatagma peri exetaseos ton foititon tou Panepistimiou* (Decret asupra examinării studenților Universității), anexa VI, Atena, p. 157;

Rousopulos, Athanasios, *Diatagma peri prosorinou kanonismou tou en Athinai sistithisomenou Panepistimiou* (Decret asupra regulamentului provizoriu al universității înființate la Atena), anexa III, Atena, 1857, p. 145;

Rousopulos, Athanasios, *Mărturii privind instrucția fraților Sturdza la pensionul profesorului Ghenadie din Atena (mijlocul veacului XIX)*, în AIIIX, nr. 38, 2001, p. 77-97.

Rousopulos, Athanasios, *Odigos ton foititon tou Panepistimiou Othonos* (Ghid al studenților Universității Ottoniene), Atena, 1857;

Rousopulos, Athanasios, *Peri ton didaktikon kai apolytirion exetaseon* (Asupra examenelor de absolvire și doctorat), anexa XIV, Atena, 1857, pp. 187-197;

Russu, Vasile V., *Viața politică în România: (1866-1871)*, vol. I-II, Iași, 2001,

Scriban, Filaret, *Istoria Sfântă pe scurt*, (traducere din limba rusă), Iași, 1847,

Scriban, Hristofor, *Sfințită istorie a Noului Testament*, Iași, 1854,

Scriban, Iuliu, „Cronica Bisericească-Moartea episcopului Theodosie, fost al Romanului”, în *BOR*, an XXXIV, (1927), nr. 1, pp. 82-85,

Scriban, Iuliu, „Iar despre vlădica Teodosie”, în *BOR*, XXXIV(1927), nr. 3, pp. 174-176,

Scriban, Iuliu, „Moartea episcopului Teodosie, fost al Romanului”, în *BOR*, XXXIV(1927), nr. 2, pp. 102-105.

Șesan, Milan, „Probleme de Istorie bisericească în expunerea cercetătorilor ortodocși români”, în *BOR*, LXXXIX (1971), nr. 3-4, pp. 474-495.

Simonescu, Dan, „Mănăstirea Neamțului ca focar de cultură”, extras din rev. *Studii și cercetări istorice Iași*, anul I(1943), nr. 1, pp. 44-53,

Stan Apostol, Iosa Mircea, *Liberalismul politic în România: de la origini până la 1918*, București, 1996,

Stan, Liviu, „Contribuții și poziții ale teologilor români în probleme de Drept bisericesc”, în *ST*, XXIII (1971), nr. 3-4, pp. 151-160;

Stăniloae, D., Chițescu N., Todoran Isidor, Ică I. și Bria I., *Teologia dogmatică în Biserica Ortodoxă Română în trecut și azi*, în *O*, XXIII (1971), nr. 3, pp. 321-378,

Tătărescu, Ștefan, *Crez nou. (Ideea național-socialistă)*, (f. ed.), București, 1932;

Tikhonov, Natalia, „Migrations des etudiants et feminisation de quelques universites europeennes. A la recherche d'une convergence”, în vol. *Universitaten als Brucken in Europa. Les universites: des ponts a travers l'Europe*, Hrsg. Hartmut Rudinger Peter;

Tikhonov, Natalia,, „Migrations des etudiants et feminisation de quelques universites europeennes. A la recherche d'une convergence”, în vol. *Universitaten als Brücken in Europa. Les universites: des ponts a travers l'Europe*, Hrsg. Hartmut Rudinger Peter Lang, 2003,

Tofană, Stelian, *Cercetarea nouotestamentară românească*, Editura „Presa Universitară Clujeană”, Cluj-Napoca, 2003;

Trăsnea, Ovidiu, *Conceptul de partid politic*, în „Revista de filosofie”, tom. 19, nr. 1, 1972;

Urechia, V. A., *Istoria școalelor de la 1800-1864*, tom I, București, 1892,

Vasilache, Solon, *În luptă pentru o doctrină*, (f. ed.), Galați, 1932;

Vicol, Nicolae, *Cartea neamului Vicol*, București, 1931,

Viitorul, anul IV, nr. 1234/ 26 iunie 1911.

Zăgreaș Ioan, „Preocupări și probleme de Morală creștină în Teologia Ortodoxă Română”, în *ST*, XXIII (1971), nr. 3-4, pp. 174-176,

Zbucnea, Gheorghe, *România și războaiele balcanice: 1912-1913: pagini de istorie sud-est europeană*, București, 1999,

Zota Teodor, *Istoricul bisericii Precista din orașul Bacău*, Bacău, 1911,

Ελλάδα, Ιστορία και Πολιτισμός, vol. 8, Το Νέο Ελληνικό Κράτος. I Οικονομία (Grecia, istorie și civilizație, vol. 8, Statul grec modern. Economia), Atena, 1852,

Ι Μεταρρυθμισι που δεν εγηνε. Τεκμηρια Ιστοριασ, I, 1821-1894 (Reforma care nu a mai avut loc. Note de istorie, I. 1821-1894), Atena, Epimelia Alexis, Dimaras, 1973,

Ιστορία του Ελληνικου Ετηνουσ, vol. 14, Neoteris Ellinismos apo 1833 os 1881 (Istoria poporului elen. Elenismul modern 1833-1881), Atena, 1977,

Studii și articole

Corneliu Istrati, „Statistici eclesistice efectuate în Moldova între anii 1808 și 1812”, în *AIIAI*, XXV (1988), pp. 331-355;

Dragomir, Silviu, „Cei mai vechi protopopi români”, în *RT*, V(1911), nr. 19-20, pp. 531-534,

Grigoraș, Nicolae, „Situția clerului moldovenesc în prima jumătate a secolului al XVII-lea și reforma domnitorului Miron Barnovschi și mitropolitului Anastasie Crimca”, în *MMS*, XXXIII(1957), nr. 1-2, pp. 71-79;

Popescu, Nicolae M., „Preoția veche românească”, în *BOR*, LIII(1935), nr. 7-8, București, pp. 327-331,

Reli, Simeon, „Originea și evoluția istorică a costumului preoțesc la români”, în *Candela*, XLVI(1935), nr. 1, pp. 71-116,

Sacerdoțianu, Aurelian, „Eliberarea preoților din „rumânie” în secolul al XVII-lea în Țara Românească”, în *BOR*, LXXXVI(1968), nr. 11-12, pp. 1392-1410;

Scriban, Iuliu, „Iar despre vlădica Teodosie”, în *BOR*, XXXV(1927), nr. 3, București, pp. 174-176.

Scriban, Iuliu, „Moartea episcopului Teodosie, fost al Romanului”, în *BOR*, XXXV(1927) nr. 2, București, pp. 102-105.

Spiru, Ioan, „Biserica și satul românesc”, în *BOR*, XCVII(1979), nr. 3-4, pp. 511-525;

Stelian Marinescu, „Competența și atribuțiile juridice ale clericilor în secolele XIV-XVIII”, în *BOR*, LXXXVIII (1970), nr. 7-8, pp. 196-811;

Șerbănescu, Nicolae, „Atitudinea preoțimii ortodoxe față de dreptele năzuințe ale poporului”, în *BOR*, LXXV(1957), nr. 3-4, București, pp. 220-242;

Tighiliu, Iolanda, „Lumea clerului monahal și a clerului de mir în veacurile XVI-XVII”, în *SMIM*, (1998), nr. 16, București, pp. 117-140,

Curriculum vitae

Data și locul nașterii: 5 aprilie 1983, or. Comănești, jud. Bacău

E-mail: colposrazvy@yahoo.com

Studii:

1998-2003: Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sf. Împ. Constantin și Elena”, Piatra-Neamț,

2003-2007: Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Specializarea Teologie Pastorală,

2007-2008: Cursurile de masterat ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Specializarea Teologie istorică-practică,

2008: Cursurile de doctorat, Școala doctorală „Isidor Todoran”, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Specializarea Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu Noțiuni de Paleografie.

Activitatea științifică

Studii publicate în reviste românești

1. „Theodor Athanasiu protopop al Județului Bacău(1881-193)”, în *Anuarul Facultății de Teologie*, XVI(2014), Cluj-Napoca, pp. 207-225;

2. „Mărturii inedite despre „Școala de cântăreți bisericești Episcop Melchisedec Ștefănescu de la Bacău” înființată de episcopul Teodosie Athanasiu al Romanului(1912-1923)”, în *Anuarul Facultății de Teologie*, XVII(2015), Cluj-Napoca, pp. 139-153.

3. „Vlădica Teodosie Athanasiu al Romanului(1852-1923). Mărturii inedite despre un ierarh uitat la 163 de ani de la nașterea sa”, în *Cronica Romanului*, nr. 10, Roman, 2015, pp. 15-17.

4. „Vlădica Teodosie Athanasiu(1912-1923) al Romanului, neobosit traducător al operelor Sf. Ioan Hrisostom”, în *Candela. Revista de teologie și cultură a Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăușilor*, nr. 9-10, Suceava, 2015, pp. 34-37.

Declarație

Subsemnatul, Colpoș Petrică-Răzvan, candidat la titlul de doctor în teologie, declar că lucrarea „Vlădica Teodosie Athanasiu al Romanului(1912-1923). Viața și înfăptuirile sale”, pe care o prezint ca teză de doctorat, sub îndrumarea Pr. Prof. Univ. Dr. Alexandru Moraru, îmi aparține în întregime, iar la alcătuirea ei nu am folosit alte lucrări decât cele menționate în note și lista bibliografică.

Pr. Colpoș Petrică-Răzvan